Lietas arhīva Nr. C-10029-23/29
ECLI:LV:RPT:2023:0606.C771002923.3.S

**SPRIEDUMS**
**Latvijas Republikas vārdā**
**Rīgā 2023.gada 6.jūnijā**

Rīgas pilsētas tiesa šādā sastāvā: tiesnese I.Baiko
rakstveida procesā izskatīja civillietu /pers. A/ pieteikumā par personas rīcībspējas ierobežojuma pārskatīšanu.

**Aprakstošā daļa**

2023.gada 14.martā pieteicēja /pers. A/ iesniedza tiesā pieteikumu par personas rīcībspējas ierobežojuma pārskatīšanu, norādot, ka ar Cēsu rajona tiesas 2016.gada 20.jūnija spriedumu pieteicējas māsai /pers. B/ ir ierobežota rīcībspēja.

Ar Cēsu novada bāriņtiesas 2016.gada 13.jūlija lēmumu Nr.1-6/78 pieteicēja tika iecelta par /pers. B/ aizgādni, kura ir tiesīga rīkoties patstāvīgi visā /pers. B/ noteiktajā rīcībspējas ierobežojuma apjomā.

/pers. B/ ir noteikta diagnoze šizofrēnija un otrās grupas invaliditāte uz mūžu.

Kopš 2022.gada 18.jūlija /pers. B/ dzīvo ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā SIA /Nosaukums A/. Viņa nespēj savu darbību pilnībā vadīt vai saprast tās nozīmi; nespēj sevi pārstāvēt attiecībās ar citiem cilvēkiem - viņa spēj runāt, bet ar grūtībām saprot un uztver citus. Viņas uzvedība ir neprognozējama un atkarīga no savas iedomu pasaules. /pers. B/ garīgās veselības stāvoklis ir pasliktinājies.

Pieteicējas ieskatā /pers. B/ rīcībspējas ierobežojums būtu pārskatāms un saglabājams apjomā, kas bija noteikts ar Cēsu rajona tiesas 2016.gada 20.jūnija spiedumu civillietā Nr./lietas numurs/.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 270.[1]-270.[3]pantu, Civillikuma 356.[1], 358.[1], 364.[1]pantu, pieteicēja lūdz tiesu pārskatīt /pers. B/ a r Cēsu rajona tiesas 2016.gada 20.jūnija spiedumu noteikto rīcībspējas ierobežojumu nosakot to šādā apjomā: maksājumu izdarīšana un saņemšana, darījumu slēgšana, rīcība ar mantu un tās pārvaldību, it īpaši, nekustamā īpašuma atsavināšana, ieķīlāšana un apgrūtināšana ar lietu tiesībā, komercdarbības un saimnieciskās darbības veikšana, kā arī noteikt, ka /pers. B/ rīcībspējas ierobežotajā apjomā aizgādnis darbojas patstāvīgi.

Izpildot Civilprocesa likuma prasības, Rīgas Pārdaugavas prokuratūrai, Rīgas bāriņtiesai tika nosūtīts zināšanai /pers. A/ pieteikums, bet /pers. B/ nosūtīts paziņojums par paskaidrojumu sniegšanu.

/pers. B/ rakstveida paskaidrojumus noteiktajā termiņā tiesā nav iesniegusi.

2023.gada 12.aprīlī tiesā ir saņemti SIA /Nosaukums A/ direktora vietnieces /pers. E/ paskaidrojumi, kuros tika norādīts, ka /pers. B/ sava veselības stāvokļa dēl nevar atbildēt uz tiesas pieprasījumu sniegt paskaidrojumus.

Pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu, lieta nozīmēta izskatīšanai rakstveida procesā 2023.gada 6.jūnijā, par ko lietas dalībnieki tika informēti 2023.gada 26.aprīlī, vienlaikus paziņojumā ir pateikts, ka datums, kad noteikta lietas izskatīšana rakstveida procesā, ir uzskatāms par nolēmuma sastādīšanas datumu, kā arī paziņojumā tika izskaidrotas pušu procesuālās tiesības un noteikts termiņš papildu paskaidrojumu vai citu procesuālo lūgumu iesniegšanai.

Ņemot vērā to, ka procesa dalībniekiem nosūtīts paziņojums par lietas izskatīšanu rakstveida procesā, tiesa atzīst, ka procesa dalībnieki Civilprocesa likuma 56. un 56.[1] pantā noteiktajā kārtībā ir informēti par lietas izskatīšanu rakstveida procesā.

Neviens no lietas dalībniekiem nav lūdzis pieteikuma par rīcībspējas ierobežošanu un aizgādnības nodibināšanu izskatīšanu tiesas sēdē. Papildus pierādījumi vai lūgumi līdz lietas izskatīšanai rakstveida procesā nav iesniegti, kā arī noraidījums tiesnesei nav pieteikts.

**Motīvu daļa**

Iepazinusies ar pieteikumā izklāstītajiem apstākļiem, pieteikumam pievienotajiem un uz pieprasījumiem saņemtajiem dokumentiem, prokurores atzinumu, pārbaudījusi un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, tiesa atzīst, ka pieteikums ir pamatots un apmierināms.

Saskaņā ar Civillikuma 364.[1] panta pirmo daļu personai noteikto rīcībspējas ierobežojumu pārskata Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Ar Cēsu rajona tiesas 2016.gada 20.jūnija spriedumu /pers. B/ ir ierobežota rīcībspēja šādā apmērā: maksājumu izdarīšana un saņemšana, darījumu slēgšana, komercdarbības un saimnieciskās darbības veikšana, rīcība ar mantu un tās pārvaldību, it īpaši, nekustamā īpašuma atsavināšana, ieķīlāšana un apgrūtināšana ar lietu tiesībām.

Savukārt ar 2016.gada 13.jūlija Cēsu novada bāriņtiesas Lēmumu Nr.1-6/78 /pers. A/ iecelta par /pers. B/ aizgādni un tika noteikts, ka aizgādnis tiesīgs rīkoties patstāvīgi visa /pers. B/ noteiktajā rīcībspējas ierobežojuma apjomā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma Pārejas noteikumu 62.punktā noteikto, šo pārejas noteikumu 61.punktā minētās personas rīcībspēja pārskatāma pēc tādiem pašiem noteikumiem kā personai ar rīcībspējas ierobežojumu, un aizgādnim ir pienākums par šo personu iesniegt tiesā pieteikumu par rīcībspējas ierobežojumu pārskatīšanu četru gadu laikā pēc grozījumu spēkā stāšanās, ja pieteikums par rīcībspējas ierobežojumu pārskatīšanu nav iesniegts tiesā vai attiecībā uz to nav stājies spēkā spriedums.

Saskaņā ar Civillikuma 357.pantu, ja personai ir garīga rakstura vai citi veselības traucējumi, tās rīcībspēju var ierobežot, ja tas nepieciešams šīs personas interesēs un ir vienīgais veids, kā tās aizsargāt. Šajā gadījumā personai nodibināma aizgādnība.

Saskaņā ar Civillikuma 358.[1] panta pirmo daļu rīcībspēja personai ar garīga rakstura vai citiem veselības traucējumiem var tikt ierobežota tādā apjomā, kādā tā nespēj saprast savas darbības nozīmi vai nespēj savu darbību vadīt.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 368.panta ceturto daļu tiesa, izvērtējot personas spējas, nosaka vai un kādā apjomā aizgādnis ar aizgādnībā esošo rīkojas kopā, un tikai pēc tam apjomu, kādā aizgādnis rīkosies patstāvīgi.

Ar Darbspēju ekspertīzes ārstu komisijas 1990.gada 1.novembra Izziņu Nr.647457 A, /pers. B/ noteikta otrās grupas invaliditāte bez atkārtota

pārbaudes termiņa norādes.

VSIA „/Nosaukums D/" 2022.gada 5.aprīļa Izrakstā no stacionārā pacienta medicīniskās kartes norādīts, ka /pers. B/ ir noteiktas šādas diagnozes: Demence citu precizētu citus klasificētu slimību dēļ ar jauktu simptomātiku; Katatona šizofrēnija; Esenciāla (primāra) hipertensija; Smadzeņu ateroskleroze.

SIA /Nosaukums A/ ģimenes ārsta /pers. F/ 2023.gada 8.marta izrakstā no ambulatorā pacienta medicīniskās kartes izriet, ka /pers. B/ ir noteiktas vairākās diagnozes, tajā skaitā: F0284, F2022 [..]. Ir konstatēti funkcionāli traucējumi 4.pakapē, ir nepieciešama pastāvīga aprūpe [..].

No SIA /Nosaukums A/ 2023.gada 7.marta vēstules izriet, ka /pers. B/ dzīvo pansionātā SIA /Nosaukums A/ no 2022.gada 18.jūlija. Viņa ir 2.grupas invalīde un slimo no 1990.gada ar htonisku psihisku saslimšanu. Kontakts ar klienti ir apgrūtināts sliktās dzirdes dēļ. Klientei ir nepieciešama pastāvīga uzraudzība un medikamentoza ārstēšana. Kliente ir kopjama.

Rīgas bāriņtiesas 2023.gada 11.aprīļa vēstulē ir norādīts, ka bāriņtiesas darbiniece sazinājās ar pieteicēju /pers. A/ un saņēma no viņas informāciju par /pers. B/ stāvokli, papildus pierādījumi, kuriem ir nozīme lietā, bāriņtiesas rīcībā nav.

2023.gada 24.aprīlī lietā saņemts Rīgas Ziemeļu prokuratūras prokurores S.Budovskas viedoklis šajā lietā, no kura izriet, ka prokurore, iepazinusies ar civillietas materiāliem un uzskata, ka pieteikums par rīcībspējas ierobežošanas pārskatīšanu un aizgādnības nodibināšanu /pers. B/ ir pamatots, jo ir iegūti objektīvi pierādījumi tam, ka persona pati aizsargāt savas intereses, nespēj saprast savas darbības nozīmi un nespēj savu darbību vadīt. Pārbaudes laikā iegūtā informācija norāda uz to, ka rīcībspējas ierobežošana /pers. B/ ir vienīgais veids, kā aizsargāt šīs personas intereses. Ievērojot iepriekš minēto, prokurore uzskata, ka lietā esošie pierādījumi norāda uz to, ka veselības traucējumu dēļ ir pamats turpināt ierobežot rīcībspēju /pers. B/ pieteikumā norādītajās jomās, nosakot, ka aizgādnis rīkojas patstāvīgi.

Izvērtējot visus lietas apstākļus, tiesa secina, ka /pers. B/ ir tādi garīgo spēju veselības traucējumi, kas liedz viņai apzināties un saprast savu rīcību, kā arī realizēt savas tiesības. Līdz ar to rīcībspējas ierobežojums ir vienīgais veids kā nodrošināt personas interešu aizsardzību un iespēju aizstāvēt savas tiesības.

Izvērtējot pierādījumus par veselības stāvokli, tiesa uzskata, ka /pers. B/ ir saglabājams ar Cēsu rajona tiesas 2016.gada 20.jūnija spiedumu noteiktais rīcībspējas ierobežojums, nosakot, ka rīcībspēja ierobežojama tādā apjomā un tajās jomās, kas norādītas pieteikumā.

Ņemot vērā personas veselības stāvokli, nav pamata noteikt, ka aizgādnis kādā rīcībspējas ierobežošanas jomā rīkojas kopā ar aizgādnībā esošu personu, bet ir pamats noteikt, ka aizgādnis rīkojas patstāvīgi visā norādītajā rīcībspējas ierobežojuma apjomā, neierobežojot personu personiskās nemantiskās tiesības.

Saskaņā ar Civillikuma 360.panta pirmo daļu, Civilprocesa likuma 270.$^{6}$ panta trešo daļu pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā sprieduma noraksts nosūtams Rīgas bāriņtiesai aizgādņa tiesību un pienākumu apjoma grozīšanai.

Saskaņā ar Civillikuma 364.$^{1}$ panta otro daļu tiesas spriedums par rīcībspējas ierobežojumu ir spēkā līdz brīdim, kad tiek pieņemts cits tiesas nolēmums šajā jautājumā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 270.$^{2}$ panta otro daļu aizgādnim ir pienākums iesniegt tiesā pieteikumu par rīcībspējas ierobežojuma apjoma pārskatīšanu ne retāk kā reizi septiņos gados no dienas, kad stājies spēkā tiesas spriedums par rīcībspējas ierobežojumu.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 270.$^{1}$ -270.$^{6}$ pantu, tiesa

**n o s p r i e d a:**

/pers. A/ pieteikumu apmierināt.

Saglabāt /pers. B/, personas kods /personas kods/, rīcībspējas ierobežojumu šādās jomās: 1) maksājumu izdarīšana un saņemšana, tajā skaitā pensiju un pabalstu saņemšana,

2) rīcība ar /pers. B/ piederošo mantu un tās pārvaldība, it īpaši, nekustamā īpašuma atsavināšana, ieķīlāšana un apgrūtināšana ar lietu tiesībām;

3) darījumu slēgšanā;

4) komercdarbības un saimnieciskās darbības veikšana;

**5) izņemot pārstāvību tiesību un likumisko interešu aizstāvēšanai iestādēs un tiesā saistībā ar** /pers. B/ **rīcībspējas un brīvības ierobežojumiem, domstarpībām, strīdiem ar aizgādni un aizgādņa iecelšanu un atcelšanu**.

Neierobežot /pers. B/ personiskās nemantiskās tiesības.

Nodibināt /pers. B/, personas kods /personas kods/, aizgādnību spriedumā noteiktajā apjomā.

Noteikt, ka /pers. B/ aizgādnis rīkojas patstāvīgi visās jomās, kurās viņai ierobežota rīcībspēja.

Pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā nosūtīt sprieduma norakstu Rīgas bāriņtiesai aizgādņa tiesību un pienākumu apjoma grozīšanai.

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā Rīgas apgabaltiesā 20 dienu laikā, iesniedzot sūdzību Rīgas pilsētas tiesā (Abrenes ielā 8, Rīgā).

Tiesnese I.Baiko